Da ingen voksne passet på

I gamle dager var det vanlig at små barn lekte utendørs alene. Det førte til mye moro, men også mange farlige situasjoner.

AV KJERSTI BUSTERUD | PUBLISERT 25. OKT 2018 | OPPDATERT 16. DES 2019 DEL | LAST NED

Bildet viser to gutter som leker ved Akerselva i 1962.

Vann er moro! Samtidig var drukning den vanligste årsaken til at barn døde i ulykker den gang dagens besteforeldre var unge. Her leker to gutter ved Akerselva i Oslo i 1962. FOTO: Aage Storløkken/NTB Scanpix.

– Det var ikke noen voksne som var med oss, de hadde annet å gjøre. Du måtte oppføre deg på best mulig måte, være din egen lykkes smed nærmest. I dag hadde folk sagt: "Det får du ikke lov til, det er forbudt", men du måtte prøve ut forskjellige ting, det er det du lærer av.

Dette forteller Johan. Han ble født i 1934, altså for godt over 80 år siden. Johan er intervjuet av Trude Eriksen, som jobber på Museum Stavanger. Hun har snakket med personer født i perioden 1920-1945 for å finne ut hva folk tenkte om barn og sikkerhet før i tiden.

Fireåringer ute alene

Før 1940 måtte ofte både mødrene og fedrene jobbe. Samtidig var det ikke vanlig med barnehager i Norge.

– Foreldrene hadde gjerne ikke noe annet valg enn å la barna passe seg selv. Barn helt ned i fire-femårsalderen lekte ute alene. De yngste barna kunne bli låst inne mens foreldrene var på jobb. Eller de ble passet av eldre barn, forteller Trude.

Inger, født i 1923, forteller til og med at hun ble bundet fast.

– Jeg ble tjoret fast. Og der sto jeg og skrek og var så sint for jeg kom ingen vei. Og jeg skrek: "Jeg vil ikke være ku! Jeg vil ikke være ku!"

Mange ulykker

Barna lekte ikke bare alene, de lekte også på farlige steder som for eksempel på kaia. Lekeplasser fantes det ikke så mange av. Det fantes heller ikke mobiltelefoner så barna kunne ringe hjem hvis noe skjedde.

– Det var mange ulykker, også dødsulykker, forteller Trude. Drukning var den vanligste årsaken til at barn døde i ulykker.

Et sort-hvitt bilde av en jente som leker på en lekeplass i gamle dager.

Barna ble ofte sendt ut for å leke alene. Foto: Aage Storløkken/ NTB Scanpix

Sunn utelek

Etter 1945 ble det mer vanlig med hjemmeværende mor. Men barna ble likevel ofte sendt ut for å leke

Forskningsrådet

alene.

– At barna skulle leke fritt uten at de voksne passet på, var også et ideal, sier hun.

Man mente altså at det var bra for barna å leke alene og å være ute i frisk luft. Barna som bodde i byer på 1950- og 60-tallet, lekte gjerne ute i gata, på løkka eller i parker. Her hoppet man paradis, kastet på stikka, lekte cowboy og indianer eller spilte fotball.

For sikkerhets skyld

Gradvis begynte mange voksne å tenke at det kanskje ikke var så lurt at barna passet seg selv. På 1950- og 60-tallet døde det rundt 250 barn hvert år i ulykker. I dag dør bare noen få barn i ulykker hvert år.

– Samfunnet vårt er preget av en "føre var"-holdning, sier Trude. For å være på den sikre siden passer voksne på barna nesten hele tiden.

Å være barn har blitt tryggere, men kanskje også litt kjedeligere? De gamle menneskene Trude snakket med, husket i hvert fall det å leke fritt ute som noe bra.

– De hadde mye moro og mange barn å leke med. De mente også at de lærte mye av at ingen voksne passet på dem. De savnet ikke lekeplasser, og å leke på "forbudte" steder var like gøy, sier hun.

KULTUR OG HISTORIE HISTORIE

Meldinger ved utskriftstidspunkt 29. mars 2024, 16:12 CET

> Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.